

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ LIÊN

**RÈN LUYỆN KĨ NĂNG TƯ DUY
CHO HỌC SINH LỚP 5 TRONG DẠY HỌC
CHỦ ĐỀ SỐ THẬP PHẦN**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

THÁI NGUYÊN, 2019

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ LIÊN

**RÈN LUYỆN KỸ NĂNG TƯ DUY
CHO HỌC SINH LỚP 5 TRONG DẠY HỌC
CHỦ ĐỀ SỐ THẬP PHẦN**

Ngành: Giáo dục học (Giáo dục Tiểu học)

Mã số: 8 04 01 01

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: TS. TRẦN NGỌC BÍCH

THÁI NGUYÊN, 2019

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi. Các số liệu trích dẫn đều có nguồn gốc rõ ràng, các kết quả trong luận văn là trung thực và chưa được công bố ở bất kỳ công trình nào khác.

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Liên

LỜI CẢM ƠN

Em xin bày tỏ lòng biết ơn đối với TS. Trần Ngọc Bích - người đã tận tình chỉ bảo giúp đỡ em trong học tập, nghiên cứu và giúp em hoàn thành luận văn này.

Em xin chân thành cảm ơn các thầy cô, khoa Giáo dục Tiểu học, Bộ phận Sau đại học, Phòng Đào tạo, trường Đại học Sư phạm - Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện cho em trong thời gian học tập tại trường.

Xin chân thành cảm ơn Ban Giám hiệu cùng các em HS trường tiểu học Yên Trung số 1, Yên Trung 2, Tiểu học Trung Nghĩa, Tiểu học thị trấn Chờ số 1, thị trấn Chờ số 2 huyện Yên Phong, tỉnh Bắc Ninh đã giúp đỡ tôi trong quá trình tiến hành thực hiện nghiên cứu và hoàn thành luận văn.

Cảm ơn gia đình, bạn bè và người thân đã động viên giúp đỡ để tôi đạt được kết quả hôm nay!

Thái Nguyên, tháng 9 năm 2019

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Liên

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN.....	i
LỜI CẢM ƠN.....	ii
MỤC LỤC.....	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT.....	iv
DANH MỤC CÁC BẢNG, BIỂU	v
MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài.....	1
2. Mục đích nghiên cứu	2
3. Đối tượng và khách thể nghiên cứu.....	2
4. Phạm vi nghiên cứu	2
5. Giả thuyết khoa học.....	2
6. Nhiệm vụ nghiên cứu	2
7. Phương pháp nghiên cứu	2
8. Đóng góp của luận văn.....	3
9. Cấu trúc của luận văn	3
Chương 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN	4
1.1. Lịch sử nghiên cứu vấn đề.....	4
1.2. Tư duy.....	6
1.2.1. Khái niệm tư duy.....	6
1.2.2. Đặc điểm của tư duy	7
1.2.3. Phân loại tư duy.....	8
1.2.4. Các thao tác tư duy.....	9
1.3. Kỹ năng và kỹ năng tư duy	16
1.3.1. Kỹ năng.....	16
1.3.2. Kỹ năng tư duy	17
1.4. Mục tiêu và nội dung chủ đề số thập phân trong môn Toán lớp 5.....	19
1.4.1. Mục tiêu dạy học chủ đề số thập phân ở lớp 5	19
1.4.2. Nội dung chủ đề số thập phân trong môn Toán lớp 5.....	19

1.5. Đặc điểm nhận thức của HS tiểu học	20
1.5.1. Tri giác của HS tiểu học	20
1.5.2. Tư duy của HS tiểu học	21
1.5.3. Tưởng tượng của HS tiểu học	23
1.5.4. Trí nhớ của HS tiểu học	24
1.5.5. Chú ý của HS tiểu học	26
1.6. Thực trạng rèn luyện kỹ năng tư duy cho HS lớp 5 trong dạy học môn Toán	27
1.6.1. Mục đích của khảo sát	27
1.6.2. Đối tượng khảo sát	27
1.6.3. Nội dung khảo sát	28
1.6.4. Phương pháp khảo sát	28
1.6.5. Kết quả khảo sát	28
Kết luận chương 1	29
Chương 2. RÈN LUYỆN KỸ NĂNG TƯ DUY CHO HS LỚP 5 TRONG DẠY HỌC CHỦ ĐỀ SỐ THẬP PHÂN	31
2.1. Nguyên tắc xây dựng và thực hiện biện pháp	31
2.2. Rèn luyện kỹ năng tư duy cho HS lớp 5 trong dạy học chủ đề Số thập phân	32
2.2.1. Rèn luyện kỹ năng tư duy cho HS trong dạy học hình thành khái niệm số thập phân	32
2.2.2. Rèn luyện kỹ năng tư duy cho HS trong dạy học công thức, quy tắc ở chủ đề số thập phân	37
2.2.3. Rèn kỹ năng tư duy cho HS qua dạy học giải toán có lời văn với số thập phân	49
2.2.4. Thiết kế hệ thống bài tập chủ đề số thập phân để rèn kỹ năng tư duy cho HS	64
Chương 3. THỰC NGHIỆM SƯ PHẠM	87
3.1. Mục đích, yêu cầu thực nghiệm sư phạm	87
3.1.1. Mục đích thực nghiệm sư phạm	87
3.1.2. Yêu cầu thực nghiệm sư phạm	87
3.2. Quy trình thực nghiệm sư phạm	87
3.3. Địa bàn và đối tượng thực nghiệm sư phạm	88
3.3.1. Địa bàn thực nghiệm sư phạm	88
3.3.2. Đối tượng thực nghiệm sư phạm	88

3.4. Nội dung thực nghiệm sư phạm.....	89
3.5. Nội dung đánh giá, công cụ đánh giá và xử lý số liệu	89
3.5.1. Nội dung đánh giá	89
3.5.2. Công cụ đánh giá.....	90
3.5.3. Xử lý số liệu.....	90
3.6. Kết quả thực nghiệm sư phạm	91
3.6.1. Phân tích định tính.....	91
3.6.2. Phân tích định lượng	94
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ.....	98
TÀI LIỆU THAM KHẢO	99
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ VIẾT TẮT

HS	:	Học sinh
GV	:	Giáo viên
SGK	:	Sách giáo khoa

DANH MỤC CÁC BẢNG, BIỂU

Bảng

Bảng 3.1. Kết quả bài kiểm tra của lớp thực nghiệm và lớp đối chứng 94

Biểu đồ

Biểu đồ 3.1. Kết quả bài kiểm tra lớp thực nghiệm (TN) và và lớp đối chứng (ĐC)..... 95

Biểu đồ 3.2. Tỷ lệ phần trăm kết quả bài kiểm tra của lớp TN và lớp ĐC..... 96

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Trong những năm gần đây, Đảng và Nhà nước luôn quan tâm và coi trọng phát triển giáo dục. Tại Văn kiện Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XI ghi rõ: “*Phát triển giáo dục và đào tạo cùng với phát triển khoa học và công nghệ là quốc sách hàng đầu; đầu tư cho giáo dục là đầu tư phát triển*” [49]. Nghị quyết lần thứ 8 Ban chấp hành trung ương Đảng (khoá XI) cũng khẳng định “*Tiếp tục đổi mới mạnh mẽ phương pháp dạy và học theo hướng hiện đại, phát huy tính tích cực, chủ động, sáng tạo và vận dụng kiến thức, kỹ năng của người học, khắc phục lối truyền thụ áp đặt một chiều, ghi nhớ máy móc*” [48]. Luật Giáo dục cũng khẳng định “*Phương pháp giáo dục phổ thông phải phát huy tính tích cực, tự giác, chủ động, sáng tạo của HS*” [47]. Qua đó có thể thấy mục tiêu giáo dục trong nhà trường phổ thông nói chung và trường tiểu học nói riêng không chỉ trang bị cho HS kiến thức mà quan trọng là trang bị cho HS cách học, cách suy nghĩ, cách tư duy để có thể vận dụng được các kiến thức đã học vào thực tiễn cuộc sống. Do đó rèn kỹ năng tư duy cho HS là việc làm quan trọng và cần thiết.

Môn Toán ở tiểu học là môn học nền tảng, cung cấp cho HS những hiểu biết cơ bản ban đầu về số tự nhiên, phân số, số thập phân, những mối quan hệ về số lượng trong không gian, ... Bên cạnh đó, môn Toán là một trong những môn học góp phần rất quan trọng trong việc rèn luyện phương pháp suy nghĩ, giải quyết vấn đề, góp phần phát triển trí thông minh. Những thao tác tư duy có thể rèn luyện cho HS qua môn Toán bao gồm phân tích, tổng hợp, so sánh, tương tự, khái quát hoá, ... Chính vì vậy, trong dạy học môn Toán cần quan tâm rèn luyện kỹ năng tư duy cho HS.

HS các lớp cuối cấp tiểu học tư duy trừu tượng đã bắt đầu phát triển, khả năng ngôn ngữ của HS cũng tốt hơn. Vì vậy, bên cạnh việc trang bị cho HS kiến thức thì việc rèn cách suy nghĩ, cách giải quyết vấn đề, rèn kỹ năng tư duy cần được quan tâm trong dạy học nói chung, dạy học môn Toán nói riêng.

Trong thực tiễn dạy học, GV mới chỉ quan tâm nhiều đến việc trang bị kiến thức cho HS nhưng lại chưa chú ý đến việc rèn kỹ năng tư duy. Có một số ít GV cũng đã bước đầu rèn kỹ năng tư duy cho HS nhưng lại lúng túng, chưa thực sự có được những biện pháp hiệu quả để rèn cách suy nghĩ, kỹ năng tư duy cho HS trong dạy học.

Từ những lí do trên, chúng tôi lựa chọn nghiên cứu đề tài “*Rèn luyện kỹ năng tư duy cho HS lớp 5 trong dạy học chủ đề số thập phân*”.